

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам намозларининг кайфияти (15-дарс)

05:00 / 09.01.2017 3603

23-Матн:

Қачон хотиржам ҳолда ўтириб, аъзолари таскин топгач такбир айтиб иккинчи бор сажда қилардилар. Қачан (саждадан) фориф бўлсалар икки оёқларида турардилар, ўтирмас эдилар. Туриш пайтида қўллари билан ерга суянмасдилар, балки тиззаларига суянардилар.

23-Матннинг далиллари:

مجلس و هي لعل لعل - لعل لوسر يهن : لاق : - امهن لعل لعل يضر - رمع نب نون ع-ا
ةالص للاف صهن اذله يدي لعل لعل لعل لعل لعل لعل لعل

1. Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам киши қачон намозда турса икки қўлига суянишидан қайтардилар”. Абу Довуд ривояти. 1/377. Муҳаммад ибн Абдулмаликдан бошқа рижоллар “Саҳиҳ”нинг рижолларидир. Икки шайх Муҳаммад ибн Абдулмаликдан ҳадис чиқаришмаган. “Таҳзийбут Таҳзиб”да унинг сиқалиги айтилган. 9/315,316.

Ҳадиснинг далолатига кўра қўллар ерга қўйилиб, уларга суянган ҳолда қиёмга туриш тўғри бўлмайди. Бу саҳобалардан Умар, Алий, Ибн Масъуд ва Ибн Аббос розияллоҳу анҳумлардан ривоят қилинган. Имом Молик роҳматуллоҳи алайҳ ҳам шуни айтади. Имом Аҳмад роҳматуллоҳи алайҳ: “Ҳадисларнинг аксари у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг иккинчи ракат қиёмига туришларида истироҳат ўтиришини қилмаганларига ва икки қўлларига суянмаганларига далолат қилади”, деган.

Имом Шофеъий роҳматуллоҳи алайҳ иккинчи ракатга туришда бир ўтириб олишни айтади. Буни Молик ибн Хувайрис ва Абу Хумайд розияллоҳу анҳумолар айтишган. Имом Аҳмад роҳматуллоҳи алайҳдан ҳам бир ривоятда шу фикр қувватланган. Улар бунга Имом Бухорий ривоят қилган қуйидаги ҳадисни далил қилишади: “Қачон иккинчи саждадан бошларини кўтарсалар ўтирардилар ва ерга суянардилар сўнгра турардилар”. Бу ҳадисдаги ҳолатни жоизликнинг баёни учун бир марта қилинган амал дея ҳамл қилинади. Чунки Ибн Умар розияллоҳу анҳумонинг ҳадисида қиёмга

туриш пайтида ерга қўл билан суянишдан очиқ-ойдин қайтарилмоқда.

→Эътироз:

Ибн Умар розияллоҳу анҳумонинг ҳадиси икки жиҳатдан заифдир:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик мажҳулдир.
2. Бу ривоят сиқаларнинг ривоятига хилофдир. Маълумки, муҳаддислар ва бошқа аҳли илмларнинг қоидасига кўра сиқаларга хилоф бўлган ҳадис шоз ва рад қилингандир.

Бунга қуйидагича жавоб берамиз:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳ Бағдодий Абу Бакр Ғазол Имом Аҳмад роҳматуллоҳи алайҳнинг асҳобларидан бўлган. Ундан икки шайхдан бошқа тўрт муҳаддис ривоят қилган. Насоий уни сиқа деган. Ибн Абу Ҳотим айтади: “Отам ундан ҳадис эшитган. У содуқдир”. Ибн Ҳиббон ҳам уни сиқалар орасида зикр қилган. Балки бу ўринда Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳни Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурага чалкаштираётган бўлишса керак. Дарҳақиқат Ибн Қаттон Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурани мажҳул деган. Заҳабий ҳам “Мезон”да уни нотаниш, деган.
2. Сиқаларга хилоф бўлган ривоят шоз ва мардуд бўлиши учун уларнинг ривоятига очиқчасига қарши келган бўлиши лозим. Яъни бирини қабул қилиб, иккинчисини рад этиш лозим. Ҳофиз “Нухба”нинг 35-саҳифасида бунинг баёнини қилган. Бу жойда эса ундай эмас. Чунки Абу Довуд шайхларининг тўрттасидан бу ривоятни келтирган. Ибн Рофеъ айтади: “Кишининг қўлига суянган ҳолда намоз ўқишидан қайтардилар”. Ибн Шабух айтади: “Кишининг намозда қўлларига суянишидан қайтардилар”.

Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг лафзи бу икки лафзни инкор қилмайди, балки Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятида уларнинг ривоятидаги мутлақликни қайдлайдиган қўшимча мавжуд. Яъни: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам киши қачон намозда турса икки қўлига суянишидан қайтардилар”. Бу ерда шозликдан бирор нарса йўқ. Шоз деганда сиқанинг ривояти сиқалар ривоятига хилоф тарзда бўлишига айтилади. Сиқанинг ўзи ривоят қилиб, бошқалар уни ривоят қилмаган бўлса буни шоз дейилмайди. “Тадрибур Ровий”да буни батафсил баён қилинган. Бунинг устига Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятини Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ва саҳобаи

киромларнинг феъллари ҳамда кўплаб тобеъинларнинг сўзлари қувватлайди. Уларда қўлларга суяниб қиёмга туриш макруҳлиги айтилган. Бу ҳадиснинг маъносини шундай тарзда қувватли экан, уни рад қилиш тўғри бўлмайди...

24-Матн:

Иккинчи ракатда биринчи ракатда қилган сўз ва феълларга ўхшашини амалга оширардилар. Фақат у зот иккинчи ракатда биринчи ракатдаги киришишни қилмас, тааввузни айтмас ва намозларининг дастлабки такбирларидан бошқа бирор жойда икки қўллари кўтармас эдилар.

24-Матннинг далиллари:

هُلِّلَا يَلِّصُ هَلَلَا لَوْسَرَ انِي لَعَجَ : لَاق ، ام هَنْعُ هَلَلَا يَضَرَّ هَرْمَسَ نَب رِبَاجَ نَع-١
اونكسا ، سَمْشَ لِي خَبَانْدَا هَنْأَكْ مُكَيْدِيْ اِي عِفَارْ مُكَارَا يَلْ اَم " : لَاقَ فَمَلَسَوْ هِي لَع
" هَلَّصَلَا يَف "

1. Убайдуллоҳ ибн Қибтийядан, у Жобир ибн Самура розияллоҳу анҳудан ривоят қилади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам олдимизга чиқиб: **“Нимага сизларни икки қўлларингизни қайсар отнинг думига ўхшаб кўтараётганингизни кўряпман?! Намозда сокин туринглар”**, дедилар”. Муслим ривояти 1/322.

Ҳадис шариф сокин туришликка далолат қилади. Намозда қўллари кўтаверишлик бунинг зиддидир.

هُلَلَا لَوْسَرَ هَلَّصُ مَكَبَّ يَلِّصُ أَلَا : دَوْعَسَمَ نَب هَلَلَا دَبَع لَاق : لَاق هَمَقَلَع نَع-٢
هَرْمَلُوا هَلَّصُ هَلَّصُ لَوْسَرَ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ هَلَّصُ

2. Алқамадан ривоят қилинади: “Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу: “Сизларга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини ўқиб берайми?” деб, икки қўлини биринчи мартада кўтарганидан бошқа кўтармади”. 1/35. Термизий ривоят қилган ва: “Ушбу бобда Баро ибн Озиб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ва ҳадис ҳасандир. Бу Суфённинг ва Куфа аҳлининг сўзидир”, деган. Рижоллари Муслим рижолларидир. Ибн Ҳазм “Талхис”да буни саҳиҳ деган. 1/83. Буни Насай ҳам ривоят қилган.

25-Матн:

Агар иккинчи ракатда иккинчи саждадан бошларини кўтарсалар, чап оёқларини тўшаб унинг устига ўтирар эдилар, ўнг оёқларини

тик тутган ҳолда унинг бармоқларини қиблага юзлантирардилар.

25-Матннинг далиллари:

هُلِّلَا يَلِّصُ لِّلْأَلْبُوسِ رِيَّةَ الصَّلَاةِ لِيُرْطَنَ أَلْتَلْقَى عَنِّي دَمْلًا تَمْدَقُ لِقَائِي رُحْنًا بِنَعْنَعِ ۱-
هُدَى غَضَّوْوْ يَرْسُيْ لَأَلْجَرِ شَرَّتْ فَا دَّهَشْتَلَّ يَنْعَيْ سَلَجَ أَمْلَفَ مَلَسَ وَهَيْلَعُ
ثِيَابَ حَادِي سَيْعِ وَبَأَلْأَقِ يَنْمُيْ لَأَلْجَرِ بَصَنَ وَ يَرْسُيْ لَأَلْجَرِ يَنْعَيْ يَرْسُيْ لَأَلْجَرِ
لَأَلْأَوِي رُوْثَلْ أَيْ فُسْ لَوْقَ وَهَوْمُ لَعْلَلْ أَلْأَرْتُكَ أَدْنَى عَيْلَعُ لَمَّغْلَاوُ حَيْحَ صُنَّ ح
كَرَابُ مَلَّ لَأَبَاوَةَ فَوُكُّ لَأَلْ

1. Воил ибн Хужр розияллоху анҳудан ривоят қилинади: “Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг намозларини кўрай деб Мадинага бордим. У зот ташаҳхудга ўтирсалар, чап оёқларини тўшар, чап қўлларини чап сонларига қўяр ва ўнг оёқларини тик қилардилар”. Термизий ривояти. Абу Ийсо айтади: “Ҳадис ҳасан саҳиҳдир. Аксар аҳли илмлар наздида амал шунга кўради. Бу Суфён Саврий ва Куфа аҳлининг ҳамда Ибн Муборакнинг сўзидир”.

هُلِّلَا يَلِّصُ لِّلْأَلْبُوسِ رِيَّةَ الصَّلَاةِ لِيُرْطَنَ أَلْتَلْقَى عَنِّي دَمْلًا تَمْدَقُ لِقَائِي رُحْنًا بِنَعْنَعِ ۲-
هُسَّ أَرْصَخْ شِي مَلْعَكْرَ إِذَا نَاكَوْ نِي مَلْعَالِ بَر هَلْ دَمَّحَلْ بَاءَ عَارِقَلْ أَوْ رِي بَكْتَلْ ب
يَحْ دَجْسِي مَلْعَوَكْرَلْ نَم هَسَّ أَرْعَفَرُ إِذَا نَاكَوْ كَلْذَ نِي بِنَكَلْ وَ هَبُوصِي مَلْوَ
نَاكَوْ أَسْلَاجِ يَوْتَسِي يَحْ دَجْسِي مَلْعَدَجْسَلْ نَم هَسَّ أَرْعَفَرُ إِذَا نَاكَوْ أَمَائِقِ يَوْتَسِي
هَلْجَرِ بَصْنِي وَ يَرْسِي لَأَلْجَرِ شَرْفِي نَاكَوْ عَيْحَلْ نِي تَعَكْرَلْ كَيْ لَوْقِي
شَارْتَفَا هَيْعَارْذَلْ جَرَلْ شَرْتَفِي نَأِي هَنِي وَ نَاطِي شَلْأَبَقَعِ نَعِي هَنِي نَاكَوْ يَنْمِي لَأَلْ
مَلْسَمِ هَاوْر . مِي لَسْتَلْ بَاءَ عَالِصَلْ مَتَخِي نَاكَوْ عَبْسَلْ

2. Оиша розияллоху анҳодан ривоят қилинади: “Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам намозни такбир ва **“Алҳамду лиллааҳи робил ааламийн”**ни қироати билан бошлар эдилар. Қачон рукуъ қилсалар бошларини кўтариб ҳам, тушуриб ҳам юбормас, балки шунинг ўртасида тутар эдилар. Қачон саждадан бошларини кўтарсалар ростланиб ўтирмагунларича сажда қилмасдилар. Ҳар икки ракатда “Таҳийёт”ни айтардилар. Чап оёқларини тўшар эдилар ва ўнг оёқларини тик тутар эдилар. Шайтон уқбасидан қайтарар эдилар ва кишининг йиртқич ястанишидек тирсакларини ястанишидан қайтарар эдилар. У зот намозни салом билан тугатар эдилар”. Муслим ривояти. 1/194.

Оиша онамиз розияллоху анҳонинг “Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай қилар эдилар”, дейишлари мутлақ бўлиб, бу у зотнинг икки ташаҳхудда шундай ўтиришларига далолат қилади. Чунки у киши ушбу ҳадисда ҳар икки ракатда машруъ зикрни баён қилиб, бунинг ортидан ўтириш кўринишини зикр қилмоқдалар. Аслида бу билан аввалги

ҳолатни зикр қилиб, кейинги ҳолатни эсдан чиқариб қўяётганлари йўқ,
балки аввалги ва кейинги ташахҳудларда ҳам шундай ўтирганликларини
айтмоқдалар.